

NGV - afdeling

KEMPEN - en PELLAARD

MEDEDELINGENBLAD

jaargang 11 no. 2 verschijnt 1x per kwartaal

juni 2003

NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING
Afd. K E M P E N – en P E E L L A N D

INHOUD

Pag.	Inhoud
25	Van de redactie Geplande bijeenkomsten
26	Korte inhoud van bijeenkomsten Kopij voor volgend nummer
27	Van het bestuur
28	Mutaties ledenlijst Kennismaking met nieuwe leden
29	Ons lustrum in het jaar 2004
30	Verhalen van een ervaren beginner Opsporing verzocht
31	Bibliotheek NGV-afdeling Kempen- en Peelland
32	Wie kent ze nog
33	Een liedje
34	Bijnamen
35	Wie was Pietje Soes
37	Bijnamen in de familie
39	Bijnamen op school
40	Merckwaardigheden uit de DTB-boeken
42	Dielkens alias Cremers alias De Smit alias Scepens alias Van Hulsel alias Verstraten alias <i>Capitien</i>

Niet ondertekende stukken worden gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de redactie.

REDACTIE Afdelingstijdschrift e-mail:

ruudswier@cs.com

Toon van Gestel (eindredactie)	prins Alexanderstraat 16	5616 BL	Eindhoven	(040) 252 45 98
Hugo Schaap	Dubloenhof 20	5551 XN	Valkenswaard	(040) 201 92 99
Ruud Swier	Ouverture 54	5629 PV	Eindhoven	(040) 283 38 31
Henk Unij	Taanus 1	5706 PC	Helmond	(0492) 52 72 21
		e-mail:		h.unij@hccnet.nl
		e-mail:		awimvangestel@cs.com
		e-mail:		hugo@hugo-schaap.tnfwweb.nl
				Fax: (040) 256 80 96

ISSN 1566-0052

VAN DE REDACTIE

De 12de juni 1954 staat geboekstaafd als de oprichtingsdatum van onze afdeling. We gaan dus aan ons 50ste afdelingsjaar beginnen. Binnen het bestuur hebben Henriette Hardeman en Ad Wijnen het voortouw genomen voor een jaar van activiteiten. Elders in dit nummer vindt u de eerste informatie hierover. Als u uw medewerking hieraan wilt verlenen kunt u met hen contact opnemen.

10 jaar geleden bij het 40-jarig bestaan verscheen het eerste JUNI = THEMANUMMER. Dit is dus al weer het 10de in deze reeks: een ALIAS-nummer. Een goed gevuld nummer, waarvoor onze hartelijke redactionele dank aan de inzenders: zonder hen kunnen wij niets, althans heel weinig. Mijn stellige belofte over mijn rood, zwart, blauw, groene grootvader te publiceren, heb ik niet gestand gedaan. Ook ik kan het alles: wellicht een ander keer.

Voor volgend jaar ligt het thema voor de hand:

Onze afdeling was de eerste, en heel even de enige, Brabantse NGV-afdeling. Wat herkomst van onze leden betreft zijn wij de minst Brabantse van de 4 afdelingen: van de staten in ons kwartierstatenboek stamt 2/3 van buiten de regio. Waarom kwamen zij hierheen; welke ontwikkeling veroorzaakte deze toestroom? Dat lijkt ons een waardig thema bij een gouden jubileum. En van de ruim 10 % van onze leden, die nagenoeg geheel uit deze regio stammen is vanzelfsprekend een bijdrage welkom over de activiteiten van hun voorgelacht door de eeuwen heen en hun aanpassing aan de nieuwe wereld, die zich de laatste ruim 100 jaren hier voordeed. En als u niet past in deze indeling kunt u mooi van 2 walletjes eten en kiezen voor beiden of een van beiden. Verder zijn vanouds welkom: kwartierstaten van de jongste in de familie over 5 generaties: Henk Unij giet die in tabelvorm; schakels tussen u en een ander NGV-lid en moederslijnen. Bedankt vast!

GEPLANDE BIJEENKOMSTEN

Gemeenschapshuis 't Trefpunt, Belgiëplein 20, 5628 XJ te Eindhoven.

1. 040 242 04 10 Aanvang 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

23 september 2003	Naar wie zijn ze genoemd ?
door P.J.M. van Enckevoort
28 oktober 2003	Bidprentjes en Genealogie
door Ferrie Moubis
4 november 2003	Genealogisch programma Brother's Keeper
door Frank Verhees

KORTE INHOUD VAN BIJEENKOMSTEN

23 september 2003

Naar wie zijn ze genoemd ?

Voor degenen die na 1960 geboren zijn is een antwoord op bovenstaande vraag niet altijd mogelijk. Voor eerder geboren is de vraag in nagenoeg alle gevallen te beantwoorden.

Het vernoemen van een kind naar familieleden was tot voor enkele generaties terug een algemeen gebruik in Nederland. Dit wil echter niet zeggen dat dit overal op dezelfde manier gebeurde.

In Zuid-Limburg werd in de 18^e eeuw het kind meestal vernoemd naar zijn/haar peetoom of peettante.

In Noord-Limburg daarentegen moest voor 1850 het te vernoemen familielid overleden zijn voordat hij/zij in aanmerking kwam om zijn/haar naam te geven aan een pasgeborene. Na 1850 veranderde daar dit vernoemings-gebruik en werden ook grootouders vernoemd die nog in leven waren.

In Noord-Brabant zijn zelfs in de 17^e en 18^e eeuw al kinderen vernoemd naar grootouders die nog in leven waren. In veel gevallen waren zij dan bij de doop ook peter en meter.

De landelijke literatuur over vernoeming is beperkt. Onderzoek naar vernoeming in Nederland door medewerkers van het PJ Meertensinstituut over het tijdvak 1850-1950 is algemeen bekend, echter de uitzonderingen in die tijd op de algemene regel zijn niet onderzocht. De vernoeminggebruiken in de omgeving Haarlem omstreeks 1600 zijn uitermate belangrijk, ook voor Limburg, doch veel minder bekend.

**KOPIJ VOOR VOLGEND NUMMER
GAARNE INZENDEN VOOR 1 AUGUSTUS 2003**

**DE REDACTIE ONTVANGT UW KOPIJ HANDGESCHREVEN OF GETYPT
OP 3,5 INCH DISKETTE OF VIA E-MAIL
IN BIJVOORBEELD MS WORD OF COREL WORDPERFECT**

e-mail adres: RuudSwier@cs.com

post-adres : Ouverture 54, 5629 PV Eindhoven

fax : 040 256 80 96

**GEGEVENS VOOR SCHAKELS, KWARTIERSTATEN EN MOEDERSLIJNEN
GRAAG NAAR HENK UNIJ**

e-mail adres: h.unij@hccnet.nl

postadres: Taunus 1, 5706 PC Helmond

VAN HET BESTUUR

Sinds het vorige verslag van de bestuursactiviteiten in het septembernummer van 2002 kwam het bestuur bijeen in september, november, februari en maart. Waar dienstig nam de afgevaardigde deel aan onze bijeenkomsten. Als dit geschreven wordt moet de mei-vergadering nog plaats vinden.

De verhuizing naar een nieuwe zaal nam weinig vergadertijd, maar veel zoek- en overlegtijd in beslag. Daarnaast werd orde op zaken gezet in de organisatie en bemanning (v/m) van de afdeling. Het afdelingsbestuur is thans compleet en bestaat nu weer uit 7 leden. Afgezien van een bibliothecaris zijn de meeste functies weer opgevuld. In de wg nieuwe leden werden nieuwe afspraken gemaakt. Henk Unij blijft verantwoordelijk voor de leden-administratie van de afdeling. Voor de drumactiviteiten hebben Henriette Hardeman en Ad Wijnen het voortouw genomen. Ad Wijnen heeft ook de verantwoordelijkheid voor de website op zich genomen, zodat de noodvoorziening door Toon van Gestel achter de rug is. De wg standbemanning staat nu onder leiding van Henriette Hardeman, waardoor Wim van Zandvoort niet langer hiervoor het aanspreekpunt is. Een organisatorisch 'witboek' zal als uitgangspunt dienen voor een informatieve folder voor nieuwe (en oude) leden. De activiteiten en plannen van de wg computergenealogie vormen een vast bespreekpunt.

Steeds komt de inhoud van onze bijeenkomsten aan de orde; daarnaast de mogelijkheid voor iets dat anders en extra is: voor 2003 zal op 20.12 een bijeenkomst worden georganiseerd voor degenen, die willen beginnen of net begonnen zijn. Voor de Volksuniversiteit zullen Henriette Hardeman en Toon van Gestel in het voorjaar van 2004 een cursus verzorgen. Ook de 17de Brabantse contactdag, die op 25 oktober 2003 gehouden zal worden in samenwerking met het Rijksarchief in de Citadel staat steeds op de agenda. Welke de mogelijkheden zijn, die wij hebben om onze leden van dienst te zijn en om de genealogie te bevorderen vormen een rode draad door onze vergaderingen heen. Ook vanuit het HB komt de vraag naar mankracht (v/m), ideeën en een gezonde financiële basis. Dit laatste vraagt om meer leden, dus om ledenwerving en een bezinning op het aanbod en de voordelen van het lidmaatschap. Met de landelijke ontwikkelingen zijn die van de afdeling besproken, juist met het oog op een gewenste g van zaken op de afdelingsjaarvergadering. Dat daarbij de penningmeester steeds een belangrijke rol speelt i.v.m. begroting en afrekening spreekt voor zich.

Toon van Gestel, voorzitter.

MUTATIES LEDENLIJST

Per 14 april 2003, totaal 11056, waarvan voor Kempen- en Peelland: 367 en 13 bijkomende leden

Nieuwe Leden:

Dhr. R.M. Aarts	Nimrodel 28	5663	TE	Geldrop
Mw. E.J.M. van Corven	Lyonhof 51	5627	GH	Eindhoven
Dhr. L. de la Rive Box	Aldenhofpark 4	6211	LV	Maastricht
Dhr. L.C. Richard	Prof. Rommelaan 40	5707	KS	Helmond
Dhr. E. Roza	Stripperwei 1	5551	ST	Valkenswaard
Dhr. G. Kleinbergen	Tweevoren 73	5672	SG	Nuenen
Dhr. M. Schellens	Jeudestraat 9	4011	GH	Zoelen
Dhr. J.L.M. van Spreuvel	Adelaartlaan 90	5665	CR	Geldrop

Adreswijzigingen:

Dhr. A.H. van Halteren	Bokt 2A	5691	NH	Son
Dhr. S.M.H.P. Timmermans	Jacob Marislaan 63	6813	JR	Arnhem
Dhr. A.J. Jonkers	De Kreijenbeek 225	5553	BE	Valkenswaard

Overleden:

Dhr. J. van Amerongen	Merellaan 4	5595	BA	Leende
Dhr. J.N.M. Willemen	Tilburgseweg 193-02	5051	AE	Goirle

Is de schrijfwijze van uw naam, uw adressering onjuist of wenst u wijzigingen in uw lidmaatschap, dan gelieve dit schriftelijk door te geven aan onderstaand adres.

Na verwerking van deze mutaties krijgt uw afdelingsbestuur automatisch bericht van de wijzigingen.

Alle correspondentie te richten aan het landelijke secretariaat:

N.G.V., Postbus 976, 1000 AZ. Amsterdam.

GEBRUIK BIJ CORRESPONDENTIE EN BETALINGEN ALTIJD UW LIDMAATSCHAPSNUMMER!

H. Unij, NGV-KPL-ledenadministratie

KENNISMAKING MET NIEUWE LEDEN

Aarts

De heer Aarts is een 15 jaar geleden begonnen met het uitzoeken van de kwartierstaat van zijn kinderen. Daarvoor moest hij vooral naar Utrecht en Amsterdam. Nogal lastig om dat naast je baan en gezin te doen. Vandaar dat dit zoeken met grote tussenpozen gepaard is gegaan. Dankzij de mogelijkheden van Internet heeft hij de draad weer opgepakt. De contacten, die hij daarbij opdoet, stelt hij bijzonder op prijs. Inmiddels prijken zo'n 1000 familienamen in de samengestelde kwartierstaat. Zijn voorgeslacht (en dat van zijn vrouw) komt vooral uit Utrecht en de beide Hollanden. Daarnaast uit Lingen in Westfalen, waar zijn vrouws naam (Molenkamp) vandaan komt. Eén kwartier stamt uit onze streken nl Bots uit Bergeijk. Waar voorgeslacht van zijn vrouw reikt tot 16de eeuwse Hugenoten komt hij met Aarts niet ver. In 1710 blijft hij steken in het Utrechtse Neerlangbroek. Wellicht dat een van onze leden hem verder kan helpen?

ONS LUSTRUM IN HET JAAR 2004

Het volgend jaar in juni 2004, zal onze afdeling Kempen- en Peelland zijn 50 jarig lustrum vieren. Een lustrum is natuurlijk een mooi moment om eens even stil te staan bij wat er de afgelopen jaren zoal gebeurd is. Wat waren de hoogtepunten, wat is er goed gegaan, wat is er niet goed gegaan, hoe kunnen we daar van leren en hoe kunnen we het beter of anders gaan doen.

50 Jaar, voorwaar een hele tijd. Voor een mens op deze leeftijd is dat echt een mijlpaal, denk maar eens aan het merkwaardige ritueel, dat velen op die leeftijd dan Abraham of Sara zien. Tevens verkeert men dan in de wetenschap dat voor velen deze leeftijd niet meer te "dubbelen" valt, we zijn dan ruim over de helft. Voor een vereniging als de *Je* ligt dat natuurlijk anders, hoewel.....

In deze laatste zin speurt u een aarzeling, wat twijfel. U zult misschien denken, nou een mooie inleiding, had dat niet anders gekund bij de aankondiging van een lustrum, wat vrolijker, wat positiever. Het is toch reden tot een groot feest. Ik kan u geruststellen. Het lustrum zal in stijl gevierd worden. We proberen er zelfs een heel lustrumjaar van te maken!

Thema's

Voor het lustrumjaar zijn we op zoek naar twee thema's, waar we de schijnwerpers op kunnen richten. Rondom die twee thema's zullen dan een aantal activiteiten georganiseerd worden.

1° Een thema voor de beginnende genealoog, voor nieuwe leden.

Wij menen dat in het belang van onze vereniging is om na te denken hoe we ons naar buiten toe kunnen presenteren en gekoppeld daaraan hoe we beginnende genealogen geïnteresseerd krijgen voor onze vereniging.

De reden daarvoor is de volgende:

Er tekent zich nl. langzaam maar gestaag een beeld af, dat een terugloop laat zien in het aantal leden van onze vereniging. Dat geldt overigens niet alleen voor onze afdeling en *eniging* maar het is een algemeen landelijke trend. We vragen u om met ons mee te denken over deze problematiek.

Wij willen dat doen aan de hand van de volgende vraag:

"Wat voor toegevoegde waarde heeft onze vereniging voor u en voor toekomstige leden"

Als we deze vraag niet heel goed kunnen beantwoorden, zal het toch moeilijk worden om onze vereniging uit te bouwen. Want let wel, in het huidige digitale tijdperk is veel, heel veel via internet op te vragen, contacten te leggen, en het is zelfs vrij makkelijk om

thuis vanuit de luie stoel over onze landsgrenzen heen te zoeken. Ook archieven worden steeds toegankelijker etc.

Zelfs de voorzitter van de NGV schrijft over dit probleem in Gens Nostra van april/mei dit jaar.

2° Een thema waar de bestaande leden, de gevorderde genealogen iets aan hebben, hun bijdrage kunnen leveren, etc.

We nodigen een ieder hierbij uit om een antwoord te sturen op de bovengestelde vraag en zijn ideeën kenbaar te maken omtrent het tweede thema, zodat het een echt feestjaar kan worden met als motto "voor ieder wat wils".

U kunt reageren naar:

Henriette Hardeman-Emans
Ad Wijnen

(h.hardeman@hetnet.nl)
(ad.wijnen@hetnet.nl)

VERHALEN VAN EEN ERVAREN BEGINNER

Sinds enige jaren ben ik in de redactie de 'tekstverwerker' van ons boekje. Maar het vorige boekje heb ik niet helemaal af kunnen maken. Henk Unij heeft dat van mij overgenomen, omdat ik in februari/maart drie weken in Nieuw-Zeeland was. Het was een boeiende reis. Zie

<http://ourworld.compuserve.nl/NZeeland/Swier/index.html>

We waren onder meer in een museum, waar een tentoonstelling ingericht was met als thema de emigranten. Nederland is lang een emigratieland geweest, niet alleen na de Tweede Wereldoorlog maar ook bijvoorbeeld in de 19^e eeuw. Bij mijn eigen onderzoek kom ik vaak Nederlandse emigranten tegen, bijvoorbeeld naar Canada, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland en de VS. Onder de leden van onze afdeling zijn vast mensen, die ook emigranten ontmoeten in hun onderzoek. Stof voor het schrijven van een bijdrage voor ons blad? Of voor een samenkomst? De sessies over 'het maken van een eigen website' vond ik succesvol! En we zijn daar trouwens nog niet mee klaar!

OPSPORING VERZOCHT

Bij de tijdschriftenuitleen wordt vermist:

Boek nr. 906-2

Titel: Amersfoort en omstreken

Inhoud jrg 8 no. 1 jan. 1999 t/m jrg 11 no. 2 apr. 2002

Indien u dit in uw bezit heeft, wilt u mij dit laten weten?

Hans Schippers, beheerder tijdschriftenuitleen

Voor adres e.d. zie laatste pagina

BIBLIOTHEEK NGV-AFDELING KEMPEN- EN PEELLAND

AanwinstenGeert Rozendal, "Tussen Termunter Ee en Eems, Een Rozendal stamboom".

Mierlo 2002

Ten geschenke gekregen van de auteur, van 1997 tot 2002 secretaris van onze afdeling.

Het verhaal begint bij Engelke Engelkens (geb. ca. 1710), timmerman te Loga (Oost-Friesland). Diens zoon Jan (1747-1826) vertrekt vandaar naar Bellingwolde (Oldambt, Groningen). In het Oldambt neemt in die tijd het landbouwareaal sterk toe, waardoor er een grote vraag is naar werkkrachten. Jan werkt daar als dagloner en trouwt in 1780 met een meisje uit Bellingwolde; hun kinderen voeren als eersten de naam Rozendal.

Deze boek behandelt de bovengenoemde mensen en hun nakomelingen. Ook de huwelijken van de dochters worden zo ver mogelijk uitgewerkt; verder worden er kwartierstaten van veel aangetrouwden gegeven. Er is veel biografisch materiaal, zodat we een goed beeld krijgen van het leven van deze mensen.

De wortels liggen dus in het Oldambt. Er ontstaat een Friese tak en in de 20^e eeuw zwermt een aantal familieleden uit over Nederland. Het blijft echter een Gronings verhaal, met informatie over het gewest: over de historie, over inpolderingen, slikken en kwelders, over de landbouw, en ook over de stroningen in de hervormde kerk in de 19^e eeuw. Dit boek geeft een beeld van een echt Groningse familie; het wordt daardoor tevens een stukje Groningse geschiedenis met familiegeschiedenis als rode draad. Interessant dus voor iedereen met wortels in Groningen.

"1898-19288, Gedenkboek ter herinnering aan het 30-jarig bestaan van 'Ons Belang', Vereniging van onderofficieren en militaire geëmployeerden in den rang van onderofficier behorende tot de Nederlandsche Landmacht", Amersfoort 1928.

Ten geschenke gekregen van ons lid P.P.A.J. Kroese

In 1898 werd de vereniging 'Ons Belang' opgericht, een vakbond voor beroeps-onderofficieren. Doel was de verbetering van de positie van deze groep; immers, zoals het gedenkboek wordt gesteld "Inkomen, verzorging, huisvesting, rechtsbedeling, pensioenen, aanzien en ontwikkeling waren van dien aard, dat hun leven één kruisgang was van zorgen, gebrek en vernedering". De vereniging is er, door moeizaam werk, in geslaagd veel te verbeteren; het boek beschrijft deze inspanningen.

Uit dit boek komt een beeld naar voren van de positie van de onderofficier in het leger en in de maatschappij. Voorts is voor genealogen interessant de vermelding (veelal met foto) van al degenen, die zich voor de vereniging hebben ingezet.

Een belangrijk boek dus voor iedereen met een militaire grootvader of overgrootvader.

Deze boeken worden uitgeleend. Men wende zich tot ondergetekende:

Jan Waszink

WIE KENT ZE NOG?

Wie kent nog de oude namen, uit het Geldrop van voorheen,
o, wat werd er vaak gescholden, en wat waren we gemeen.
Iedereen had er 'n bijnaam, soms 'n nare, soms ook leuk,
maar dikwijls kreeg de medemens, toch wel 'n flinke deuk.

Het bovenstaande is het eerste couplet van een liedje over bijnamen van zo'n 50 jaar geleden geschreven door een zekere familie Verleg. Als je je daar wat verder in verdiept, blijken er hier in Geldrop en Zesgehuchten velen dorpsgenoten te zijn geweest, die een bijnaam hadden. Vaak was het zelfs zo, dat men ze enkel met die bijnaam kende!

In vrij korte tijd heb ik zo'n 350 bijnamen kunnen verzamelen uit de periode 1880-1950. Een moeilijkheid bij het verzamelen van deze bijnamen was soms dat men verschillende schrijfwijzen gebruikte. Verder heb ik in de beschrijvingen vaak wat "plat" Nederlands gebruikt omdat dit ook de taal van het "volk" was.

Maar, hoe kwam nou iemand aan een bijnaam? Ik heb het antwoord gehaald uit de bijnamen zelf, lees maar eens met me mee:

- Omdat veel families met een zelfde naam in een dorp woonden (en dat waren vaak kleine gemeenschappen), was het soms moeilijk om ze bij hun eigen naam te noemen, want daar waren er al twee of meer van. Dus werd al gauw een bijnaam gebruikt om ze uit elkaar te houden, bv "Jan van Tieskes". Zo'n verwijzing kon afgeleid zijn van zowel vaders- als moedersnaam, zowel van de grootvaders- als grootmoeders kant, en dan ook nog van een voor- of achternaam.
- Een andere reden was vaak dat een iemand iets bijzonders gedaan had.
- Een bijnaam was ook gauw gevonden bij een uiterlijk kenmerk of het gedrag van iemand.
- Bij "lange" achternamen werd vaak een verbastering van de achternaam gebruikt.
- Soms ook werd de voornaam verbasterd
- Een beroep was natuurlijk ook duidelijke reden om iemand daar na te vernoemen.
- Merkwaardig was, dat soms een bijnaam gegeven werd die het tegenovergesteld aangaf van wat het werkelijk was, bv "het Reusje" voor een klein manneke

Bijnamen hadden vaak ook de eigenaardigheid, dat ze generaties lang werden meegedragen in de familie. Leuk was dat niet altijd, want soms waren die bijnamen ronduit kwetsend en soms ook niet terecht. Wat ik overigens zelf het meest merkwaardige vond van bijnamen was, dat er mensen waren die een "door de weekse-" en een "zondagse" bijnaam hadden!

Voor sommige personen (en afstammelingen) uit bovengenoemde verzameling is misschien niet altijd leuk om vernoemd te worden, maar deze bijnamen zijn verzameld, puur uit historisch "belang" en er zijn geen bijbedoelingen. Ikzelf kom niet uit Geldrop en dat maakt het voor mij wat makkelijker om afstand te nemen van bepaalde gevoeligheden.

Een liedje:

Kent u ze nog die echte oud Geldropse mensen met hun bijnaam? Er is lang geleden een liedje op gemaakt, 'n liedje getiteld,

"Wie kent ze nog?"

Wijze: 't zijn de kleine dingen die 't doen, 't zijn de kleine dingen die 't doen

1	Wie kent nog de oude namen, uit het Geldrop van voorheen, o, wat werd er vaak gescholden, en wat waren we gemeen. Iedereen had er 'n bijnaam, soms 'n nare, soms ook leuk, maar dikwijls kreeg de medemens, toch wel 'n flinke deuk.
2	't Was Jan Fêuk en Peer Petwazzie, Janus Witte en Paul Lel, die bevriend was mee 't Flamtoetje, saam begraven dur den Tel. 't Schoertje, 't Reusje en den Bibber, Kop van Elten, Kan nie Sien, Dikke Bertha en 't Noeneke, kende 't Bêse ok misschien?
3	Pietje Soes of Drieka Ollie, mee heur menneke, Tontje Pêep, Of de Fluter, Woeste Willem, Fien Tod altijd weer op reep. Rooie Piellel en Scheel Heintje, Jo Smeûk, 't Meûske, Hein de Kuus, Jan de Plos, de H. van Hannes, 't Kneêntje en de Rooie Luus.
4	Wie herinnert zich 't vuil Betje, Rooie Frans mee Vrouwke Iet, Die den bijnaam kreeg van "Inkhorn", de Krant van Geldrop en Kees Tiet. Piet de Fuk en dan Driek Lombok, Jan den Bult en Anna Plek, Dan den Dôve, lollige Tôнна, Gekke Sjef en Jantje Pek.

5	Vrûger woonde nog 't Pauske baai ons in 't Vaticaan, Thea Knik mee heur familie, wôonde daor nie ver vandaan. Gekke Cis en dan Piet Japan, Driek de Peêr en Dries Hut, Jan den Bukkum en de Kwatta, 't Jûdje en nog Pietje Pruts.
6	Kende ge nog Piet van de Roie Nol, den Bels, Graard Kont, wie nog den Tram, of den Batlander, Aart Lat of Keeke Poep en Tietelam. Wie Jan Stront en wie de Paljas, wie herinnert zich Jan Petaat, wie Tôn Schaop en nog de Slachter, Peer Strois baai ons oit de straot.
7	Refrein (2x): Och die kleine scheldpartij van toen, ja van toen Was toch heus niet om iemand pijn te doen

BIJNAMEN

Onderstaande Bijnamen (en personen) heb ik gevonden in het boek over Strijp, de plaats waar ik geboren ben. Het boek is getiteld:

“Toen ons opoe nog ‘n Durske waar” van Frans Smeets uit 1994

Peer Lek, (van voor 1915)

Peer woonde op een boerderij, op het grondgebied waar nu het PSV stadion ligt. Als boer had hij mest nodig en dat kwam voor een gedeelte uit de beerputten van de burgers. Riolerings was er in die tijd nog niet. Omdat er meer boeren waren die dat spul wel wilden hebben brak er een concurrentie strijd uit, die er in uit mondde, dat de boeren zelfs gingen betalen voor die inhoud van die putten.

Die burgers zagen dat met genoeg aan en om meer te vangen voor de inhoud van hun beerput, goten de burgers er regenwater bij, wat de kwaliteit van dat goedje niet ten goede kwam.

Peer echter, ook niet gek, ging eerst de inhoud controleren, voordat hij betaalde.

Dat ging als volgt: hij roerde enige malen met zijn strontschep door de inhoud, doopte er zijn vinger in, rook eraan en likte zijn vinger af. Op die manier kon hij bepalen of men hem wilde belazeren.

(De naam Lek is afgeleid van likken)

De Baronnen

Men noemde ze "de Baronnen", drie al wat oudere mannen die vroeger op hetzelfde adres woonden op de Zeelsterstraat. Zij waren echter in het geheel niet van adel, maar waren wel zeer "doorluchtig".

Wat was het geval?. s'Avonds pakten alle drie een stoel en plaatsten het zitneubel met de rugleuning naar de straatzijde en gingen er op zitten met de armen over de rugleuning, de pet achterover in de nek.

Nu was het wachten geblazen!

Al snel produceerden nummer een, een krakende knal "pangggggg! op de voet gevolgd door nummer twee, zodat nummer drie niet kon achterblijven en zijn bijdrage in de feestvreugde over de stoelzitting liet rollen. Enz. Enz.

De schele Dook.

Hij heette eigenlijk Judocus Harks en woonde in de Theresiastraat.

Zijn bijnaam kreeg hij, toen hij als gevolg van een ongeluk een oog moest missen. Hij had echter geen glazen oog of iets dergelijks, zodat de oogkas werd afgedekt door het achtergebleven ooglid, wat een wat griezelige indruk gaf, wat nog versterkt werd door zijn spichtige, voorovergebogen houding. Bovendien had hij vaak een druppel aan zijn neus hangen die er op de meest ongelukkige momenten afviel.

Dat gebeurde dan ook vaak als hij geld ophaalde in de kerk voor de zitplaatsen. Bij het wisselen van het geld viel die druppel dan tussen het wissel geld, waarop de mensen vaak zeiden, hou de rest maar. Voor schele Dook een mooie bron van neveninkomsten

A Wijnen

WIE WAS PIETJE SOES?

Pietje Soes was een bekend Eindhovens straattype uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Het was een vriendelijk manneke, dat enigszins verstandelijk gehandicapt was en niet in staat om voor zichzelf te zorgen. Maar als er ergens in Eindhoven iets te doen was, stond hij steeds met zijn neus voorop. Het gezegde 'Ah Pietje Soes is er. Het kan 'beginnen' of 'het kan doorgaan' werd dan ook spreekwoordelijk. Pietje werd enkele malen geschilderd door de Eindhovense portretschilder Willem de Kok, Karel Vermeeren wijdde aandacht aan hem in zijn boek Eindhoven tussen gloeikouske en gloeilamp en Lodewijk van Woensel schreef over hem in Goej Volk. Maar toen Wim Daniëls en Kees de Wit hun boekje Hortsik! schreven en Wim me vroeg wie Pietje Soes nu eigenlijk was geweest, moest ik het antwoord schuldig blijven. Noch voor, noch na 1920 (het jaar van de grote annexatie) bleek hij bij de gemeente te zijn ingeschreven. Blijkbaar was Soes niet zijn echte naam geweest, maar een bijnaam.

k houd er in zo'n geval niet van om snel op te geven. Maar hoe dan verder? Ik informeerde links en rechts, maar ofschoon er veel mensen waren die van Pietje hadden

gehoord, was er niemand die nog wist hoe hij echt had geheten. Na enige tijd bleek iemand zich nog vaag te herinneren. dat Pietje met zijn moeder aan de Mecklenburgstraat had gewoond. Ofschoon het inmiddels voor Wim Daniëls en Kees de Wit te laat was, zette ik mijn onderzoek voort. De Mecklenburgstraat heette voor 1936 Laagstraat en ik raadpleegde daarom het huizenregister van die straat uit de periode tussen 1920 en 1940. In dat register staan voor elk pand de namen van de opeenvolgende hoofdbewoner(s) genoteerd. Als de naam eenmaal bekend is, kan de persoon in het gezinskaartensysteem worden opgezocht voor de verdere gegevens. Omdat Pietje bij zijn moeder had gewoond hoefde ik alleen maar naar vrouwelijke hoofdbewoonsters te zoeken. Dat maakte het speurwerk een stuk eenvoudiger. Een vrouwelijk gezinshoofd werd in die tijd in de bevolkingsadministratie meestal aangeduid als 'weduwe van. ...' De twee eerste weduwen die ik vond bleken geen zoon te hebben die voor Pietje Soes kon doorgaan. Toen vond ik op Laagstraat 13 de huisvrouw van H.J. Oldenberg. Uit haar gezinskaart bleek dat zij Maria Geertruida Philomena de Groot heette Haar man was in een verpleeginrichting opgenomen en zij woonde samen met haar natuurlijke zoon Petrus Felix de Groot, die klokkenluider van beroep was. Dat was niet direct een vak om de kost mee te verdienen, dunkt me. Echt iets voor ons Pietje dus. Petrus Felix was in 1879 in Eindhoven geboren en de leeftijd leek daarom aardig met die van Pietje Soes te kloppen. Ik had gehoopt Pietjes overlijdensdatum te vinden en daarna een klein redactioneel berichtje in de krant dat het bekende Eindhovense straattype Pietje Soes was overleden. Maar die hoop kon ik opgeven. In 1932 werd het gezin opgebroken. Petrus Felix verhuisde naar het Sint-Josephgesticht in Heerlen en zijn moeder enkele maanden later naar het bejaardenhuis aan de Gasthuisstraat in Stratum.

Ik schreef het gemeentebestuur van Heerlen aan en vernam dat Pietje op 19 juli 1939 naar Huize Savelberg in Helden was vertrokken. Ik schreef daarop naar Helden en kreeg daar tot mijn verrassing te horen dat Pietje in 1940 weer naar Eindhoven was verhuisd, naar Gasthuisstraat 1. Naar het tehuis dus waar zijn moeder ook woonde. Pietje overleed daar ten slotte op 7 oktober 1943. Een jaar later overleed ook zijn moeder.

Ik heb er natuurlijk de krant op nageslagen, maar daarin werd niets over het overlijden van de bekende Pietje Soes gemeld. Dat was ook niet te verwachten. Ook al zou het nieuws bij de redactie bekend zijn geweest, dan nog zou het berichtje door de papierschaarste de krantenkolommen niet hebben gehaald. De voor ons zo belangrijke bevestiging dat Pietje Soes inderdaad Pietje de Groot was bleef dus uit.

Is er dan geen enkele aanwijzing dat de twee identiek zijn? Toch wel! Zijn moeder bleek op 5 september 1859 in Eindhoven te zijn geboren als dochter van Comelis de Groot en Gertruda Margaretha Soes. Haar vader was timmerman van zijn vak en afkomstig van Jaarsveld. Als we aannemen dat Petrus Felix de Groot inderdaad Pietje

Soes is geweest, zal hij zijn bijnaam te danken hebben gehad aan zijn moeder. Maar die moet dan in de wandeling ook Soes zijn genoemd en niet De Groot, zoals zij in werkelijkheid heette. Was haar moeder dan bekender dan haar vader? Ja, het is bekend, dat dit inderdaad het geval was! In een krantenberichtje lezen we dat bij het echtpaar De Groot aan de Grote Berg (Gertruda's ouders dus) de gouden bruiloft was gevierd. De journalist vond het nodig daar ter verduidelijking nog aan toe te voegen: "beter zal men het misschien verstaan als ik zeg bij Trui Soes". Het moge duidelijk zijn: Pietje Soes werd eigenlijk genoemd naar zijn grootmoeder.

De oorzaak van de relatieve onbekendheid van vader De Groot zal zijn veroorzaakt door het feit dat hij van buiten de stad kwam. Durf ik nu teveel te veronderstellen? Ik denk van niet. Mijn kaartkennis Gerrit Verbeek vertelde me ooit, dat hij in zijn jonge jaren de bijnaam Bitske had. Maar waarom, dat wist hij niet. Zijn ouders heetten Antonius Josephus Verbeek en Helena Allegonda Rovers. Zijn moeder bleek een dochter te zijn van Gerardus Rovers en Theresia van den Boomen. Theresia was een dochter van Gerrit van den Boomen en Elisabeth Dimphina Bits. Elisabeth Bits was op 23 januari 1827 in Eindhoven geboren. Haar man was afkomstig uit Tongelre en blijkbaar zijn hun kinderen in Eindhoven in de wandeling naar hun Eindhovense moeder Bits genoemd. Dochter Theresia trouwde met Gerardus Rovers. Ook haar kinderen moeten in de wandeling naar hun Eindhovense moeder zijn genoemd. Dat ondanks het feit dat Gerardus Rovers ook Eindhovenaar van geboorte was. Zijn ouders waren echter na zijn geboorte naar Gestel verhuisd en daar gebleven. Gerard had er een gezin gesticht en was ten slotte enkele tientallen jaren na het vertrek van zijn ouders naar Eindhoven teruggekomen. Zijn afkomst was daar intussen blijkbaar vergeten. Mijn kaartkennis heette dus zonder het te weten naar zijn overgrootmoeder.

Het lijkt me dat het probleem van Pietje en dat van mijn kaartkennis hiermee bevredigend zijn opgelost. Wel heeft de speurtocht een nieuw probleem opgeleverd. De opa van mijn kennis droeg de bijnaam Jan Hundjes. En waar die naam vandaan komt, dat is voorlopig nog een raadsel. Er blijft dus werk aan de winkel!

BIJNAMEN IN DE FAMILIE.

Een bijnaam was iets anders dan een scheldnaam. Bijnamen werden in de wandeling door iedereen gebruikt en iedereen wist wie met een bepaalde naam werd bedoeld. Soms was de bijnaam zelfs zo ingeburgerd, dat niet meer bekend was hoe de betrokkene in werkelijkheid heette. Het verhaal over Pietje Soes, elders in dit blad, is daar een voorbeeld van. Dat wil overigens niet zeggen dat bijnamen altijd even vleidend waren en in veel gevallen zal men er dan ook voor hebben gewaakt die in aanwezigheid van de betrokkene te gebruiken.

In de genealogie Spoorenberg komen enkele personen voor waarvan hun bijnaam nog bekend is. De meeste namen zijn heel verklaarbaar en weinig opzienbarend. Enkele duiden op een beroep of lichaamskenmerk. Kees de Brouwer (Helmond 1830-1885) had een brouwerij, Jan de Smed (Woensel 1856-1925 Waalre) verdiende de kost als smid. Dove Jan (Woensel 1819-1871) was ook smid, maar zijn doofheid werd blijkbaar als een duidelijker kenmerk gezien. Dat hij doof was, weten we overigens nog alleen door zijn bijnaam. Mijn overgrootvader werd aangeduid als de Dove Kees van de zoutkeet (Eindhoven 1830-1904). Hij was eigenaar van een zoutziederij in de Eindhovense binnenstad en was blijkbaar ook doof. Zijn vrouw stond bekend als het Eeuwig Licht; zij hield ervan laat naar bed te gaan en het leek er daarom op, dat in haar huis altijd het licht aan was. Vuil Betje (Gestel 1829-1907 Eindhoven) had een snoepwinkeltje in de Eindhovense binnenstad en naar we mogen aannemen is het daar niet erg proper geweest. Jan Willems Gouw Leentje (Deurne 1826- 1875 Helmond) was de enige dochter van burgemeester Jan Willem van de Mortel in Deurne. Die had de naam, dat hij erg goed bij kas was. Kloosterzuster Anna Spoorenberg (Eindhoven 1877 -1971 Venlo) verwierf zich door haar werk voor de St- Trudoparochie in Strijp de bijnaam van de Vierde Kapelaan.

Het is vaak niet leuk zelf met een bijnaam te worden aangeduid, maar wel is het aardig die van onze overleden familieleden nog te kennen. Vaak kunnen die onze genealogie wat opfleuren. Wel is het natuurlijk vervelend, dat we de namen zelden in de archieven kunnen terugvinden. Van de bovenstaande namen is Vuil Betje een uitzondering. Betje diende bij B. & W. een verzoek in om belastingverlaging en een ambtenaar schreef er voor het gemak van het college met potlood 'Vuil Betje!' bij. Uit een andere bron wist ik wel dat er in Eindhoven een Vuil Betje had bestaan, maar tot ik de aantekening op het verzoekschrift ontdekte, had ik geen idee wie dat was geweest. De andere bijnamen vond ik in bewaarde familiecorrespondentie of kreeg ik te horen van oude familieleden. Waarmee weer eens wordt aangetoond hoe belangrijk het is oude familieleden uit te vragen.

Soms kon een bijnaam tot familienaam worden. In mijn familie is daar ook een voorbeeld van. Achter de naam van de 17de-eeuwse Jan Goorts de Grote (in feite ook een bijnaam!) wordt in de archieven soms toegevoegd 'alias Hans van Ceulen'. De man was namelijk voerman op die stad. Zijn nageslacht zou zich tenslotte Van Keulen gaan noemen.

BIJNAMEN OP SCHOOL

Voor mij was de school de eerste plek waar ik met bijnamen te maken kreeg, geloof ik. Een van de onderwijzers op de lagere school werd Kale Jan genoemd. Het is niet moeilijk een verklaring voor die naam te geven, maar achteraf vraag ik me wel af, waarom hij een bijnaam had en de vijf andere -onderwijzers niet. Kale Jan was zeker een even goede onderwijzer als de rest van het team en bij zijn leerlingen was hij bepaald populair.

Na de lagere school ging ik naar het Sint-Joriscollege. Het lerarenteam was daar rijker van bijnamen voorzien. Vaak waren dat in feite afkortingen van hun echte namen, zoals de Zuil voor onderdirecteur Van Zuylen en de Knuuf voor de bekende neerlandicus Juvelder. Een enkeling dankte zijn naam aan een lichamelijk kenmerk, zoals de Pukkel, die een puijsje op zijn gezicht had, en ook de Kuus, die klein en gezet was. Heel verklaarbaar werd zijn zoon, toen die in zijn voetsporen trad, direct de Big genoemd. Godsdienstleraar Van den Berg heette heel toepasselijk de Mozes. In de bijbel staat immers, dat Mozes van de Berg afdaalde (Exodus 34: 29). Andere namen zijn voor mij minder verklaarbaar, zoals de Zweetbil, de Oliebol, Netje Plek, de Kop en Jan Gum.

Ik herinner me dat op zekere dag een nieuwe leraar zijn entree maakte. Nadat wij voor het eerst les van hadden gehad, vroegen we ons tijdens de pauze direct af: "Hoe zullen we hem noemen?" De vraag maakt duidelijk dat het eigenlijk ongebruikelijk was leraren met hun familienaam aan te duiden. Toch was dat met een aantal wel geval, zoals met muzikleraar Van Amelsfoort, geschiedenisleraar De Gier en natuurkundeleraar Jetten. Van de twee laatste zou je kunnen zeggen dat het onmogelijk (De Gier) of weinig zinvol (Jetten) was hun namen voor het gemak af te korten, maar waarom Van Amelsfoort Van Amelsfoort werd genoemd en geen Amels of iets dergelijks is dan weer een raadsel.

Toen ik na twee jaar mijn opleiding voortzette aan de toenmalige R.K. H.B.S.-Valkenswaard (later Hertog-Jancollege en tegenwoordig Were Di) trof ik daar een heel andere cultuur aan. Geen enkele leraar had er een bijnaam. Het verschil zal zeker voor een deel (of zelfs helemaal?) zijn veroorzaakt doordat de school in Valkenswaard veel kleiner was. Het contact tussen leraren en leerlingen was daardoor een stuk beter. Om een voorbeeld te geven: in Eindhoven liepen de leerlingen tijdens de pauze rondjes langs de kant van de cour en allemaal in gelijk tempo in dezelfde richting. De docenten die toezicht hielden stonden in het midden. Als een paar leerlingen even stilstonden, kwam er direct een docent aanhollen die riep dat ze moesten doorlopen. Anders liep het hele circus vast. In Valkenswaard daarentegen was een docent vaak omgeven door een groepje leerlingen met wie hij in een ontspannen gesprek was gewikkeld. Ik neem aan dat de cultuur in Valkenswaard met het groeien van de school wel zal zijn veranderd en dat het verschijnsel bijnamen daarna ook bij Were Di zijn intrede heeft gedaan.

Blijft de vraag, waarom leerlingen er behoefte aan hebben hun leraren soms bijnamen te geven. Een bijnaam vergroot voor mijn gevoel de afstand, maar misschien is dat wel de bedoeling en willen de leerlingen zich door bijnamen te gebruiken wat tegen hun leraren afzetten. Bijnamen op school lijken me voer voor psychologen en naamkundigen. Voor genealogen zoals u en ik gaat dat allemaal wat ver. Maar van ons mag wel worden verwacht dat we een bijnaam achterhalen en er een verklaring voor proberen te vinden.

Jan Spoorenberg

MERCKWAERDIGHEDEN UIT DE DTB-BOEKEN

Ik wil U laten kennis maken met een aantal Aarlese figuren. die in de volksmond kennelijk een andere naam hadden dan waarmee ze gedoopt waren. Dat komt ook nu nog voor. Denk maar eens aan Leo van Sijef van Nardjes. Harrieke Stroom. Cis den Bok. Driekske Boel. Johan d'n Brouwer. d'n Tid. Mieke d'n Uul etc. etc.

Aliassen.:

- 10-05-1686 is begraven Gerrith Michiels. alias de groote Gerrith.
- 12-04-1687 is begraven een kindt van Mager Heijntijen op Strijp.
- 01-08-1687 is begraven Jantije Tamboer. nalatende vrouw en kind.
- 16-01-1689 is begraven Thomas Peters alias Ubs, sterf sonder kinderen.
- 06-06-1689 is begraven Geertruij Leenders weduwe van Leendert genaemt de nieuw Puelf. naerlatende haar dochter.
- 22-10-1697 is begraven. Berber Peter Gijsberts. wed. van Peter Gijsberts alias Hanen. sterf sonder kinderen.
- 28-02-1700 is begraven De simpele dochter van Sijmon Driessen alias de Wint leeft van den armen .
- 26-02-1711 is begraven een kint van Hendrick Willems alias van afteren naerlatende zijn ouders.
- 05:10-1712 is begraven een kint van Jan dircx alias coetser. nalatende zijn ouders.
- 23-11-1712 is begraven Jan. alias Dollens. nalatende vrouw en kinderen.
- 10-01-1714 is begraven Den scheelen Dirck Geerits, naerlatende vrou en kinderen.
- 03-12-1714 is begraven een kint van Jan Franssen alias schipper. naerl. zijn ouders.
- 15-02-1715 is begraven Lijneken Dil~ckx alias broeren. naerlatende kinderen .
- 14-07-1715 is begraven een kindt van Teunis alias Meeus. naerl. zijn ouders.
- 23-03-1716 is begraven een kint van Peeter Geerits alias Weer. naerl. zijn ouders.
- 29-10-1716 is begraven een kint van Jacob Hendrix alias poot, naerl. zijn ouders (eveneens. op 22-12-1718 een kint van Lammert Hendrix alias poot).
- 20-04-1717 is begraven Ariaen Cornelis alias teunen, naerl. vrouw.
- 10-05-1717 is begraven een kint van Hendrik Willems alias portier. naerl. zijn ouders.
- 20-01-1722 is begraven Jan Hendrickx alias trap. naerl. sijn broer.

30-04-1725 is begraven Marie Josten alias eeren.
 18-08-1725 is begraven Jan Jansse van Dijnen alias Jonckers .
 15-02-1726 is begraven Jennemie Huybers alias hectors.
 01-04-1726 is begraven Teunis Wilbers alias van buel.
 29-12-1726 is begra'ren Fransis Jacobs alias bissop.
 08-10-1727 is begraven Jan Peeters alias beelen.
 05-03-1731 is begraven Hendrick Willems alias porters.
 10-11-1741 is begraven Catrjn, de huijsvrouw van Michiel Klep .
 13-06-1771 is begraven Jan Aart Corsten, alyas den Langen Jan.
 25-02-1746 is begraven Jacob Kemps alias den blinden Jacob.
 05-08-1751 is begraven een ongedoopt kind van Dirk alias Lange in de Koppel
 19-10-1761 is begraven Aard van der Zanden alias De Kreemer.
 07-02-1767 is begraven .Jen, de wed. wijlen Jan Peters alijas Jan v..Diest.
 13-01-1772 is begraven Francis van de Vranden alias Doctor Faars Pott.
 16-06-1772 is begraven Anneke, een kind van Jan Swinkels alias Jan de Zwart.
 21-12-1772 is begraven Maria Lucia. een kind van Jan Waerts alias Toek.
 31-12-1772 is begraven Jan Waerts. alias Toek, nalatende vrouwen kind.
 01-01-1773 is begraven Jan van den Boogaart. alias Jant.je Nellen. nalatende vrouw en kinderen (nooijt in gebruik geweest, maar op ordre van den President Hendrik van Ommeren op Zondag begraven.)
 04 -02 -1775 is begraven Albert Thomassen, alias gekken Al hert. nalatende zijn zuster en vaste goederen in de Heerlijkhijt Stiphout.
 27-02-1779 is begraven Dirk van Dijnen alias Larij.
 24-11-1779 is begraven Marten Peeters alias Marten Maas. nalatende vrouw en vaste goederen.
 24-01-1781 is begraven Jan Jansen alias Jan Peeren.
 08-03-1787 is begraven Jan Volgels alias Dekkers, nalatende vaste goederen onder Helmond en Aarle.
 07-04-1787 is begraven Willem Smits alias Lucas.
 07-01-1789 is begraven Willem Mattheeussen alias van Hoek.
 02-11-1789 is begraven Catharina. de Wed(uw)e Leenaerd Claassen alias van der Dollen.
 25-04-1793 is begraven de huijsvrouw van Cornelis Voogels, alias Jan Groezen.
 in juni 1793 is begraven een kind van Jan den Todkreemer genaamd Siske.
 11-10-1794 is begraven een kind van Maas den zeeldrajer. (slachtoffer van de Roode Loop).
 20-10-1794 is begraven Francis Jansen alias Paater Snurk (slachtoffer van Roode Loop).
 01-08-1795 is begraven Caatje Smitz. wed(uwe) Francis van Den Eventuijn alias Sis de Duijt

L.Prinsen-Holland

DIELKENS alias CREMERS alias DE SMIT alias SCEPENS alias VAN HULSEL alias VERSTRATEN alias *Capitien*

Het is een hardnekkig misverstand dat de Nederlandse familienamen zijn "ingevoerd" door Napoleon. Bij decreet van 18 augustus 1811 bepaalde de Keizer der Fransen (op dat moment tevens koning van Italië, beschermer van het Rijnverbond en bemiddelaar van het Zwitserse bondgenootschap) dat *"De genen onzer onderdanen in de departementen van het voormalig Holland, der Monden van den Rhijn, der Monden van de Schelde en van het arrondissement Breda, welke tot dus verre genen vasten familienaam of voornamen hebben gehad, zullen gehouden zijn, zodanigen, in den loop van het jaar der bekendmaking van ons tegenwoordig decreet, aan te nemen, en de opgave daarvan te doen aan den ambtenaar van den civielen staat der gemeente, alwaar zij woonachtig zijn."*

Familie- of geslachtsnamen waren al in het Romeinse rijk heel gewoon. Dat verklaart dat in de Romaanse landen al sinds de middeleeuwen vrijwel iedere familie over een (min of meer vaste) geslachtsnaam beschikte. In de Germaanse cultuur daarentegen was het gebruik van vadersnamen (*patroniemen*) diep geworteld. In de Zuidelijke Nederlanden, traditioneel meer verwant met het Romaanse, ontstonden de eerste familienamen al aan het einde van de middeleeuwen, overigens niet alleen in de steden, of voor families van hoge afkomst: ook door boerenfamilies op het platteland van Brabant, Vlaanderen en Limburg werd het voeren van een familienaam al vanaf de veertiende eeuw gemeengoed.

Het gebruik van een bepaalde naam voor iemands familie was echter tot de negentiende eeuw niet door wetten of regels van gewoonterecht geregeld. Hoogstens kon iemand in rechte het gebruik van zijn geslachtsnaam als een onrechtmatige daad verhinderen, maar in het algemeen stond het iedere persoon vrij een familienaam naar eigen voorkeur te kiezen, en dat zelfs meerdere keren in zijn leven. En net zo goed werden namen soms niet (vrijwillig) gekozen, maar door de omgeving (buren, plaatsgenoten, familieleden) bepaald. Daarnaast bleef, tot de franse tijd, het gebruik van het vaderlijk patroniem als tussenvoegsel tussen voornaam en familienaam, gewoon. Het gebrek aan spellingsregels maakte bovendien dat van dezelfde naam meerdere vormen voor konden komen. Zo werden namen van migranten vaak in de plaats van vestiging fonetisch verbasterd tot vormen die niet zelden weinig meer met de originele schrijfwijze van doen hadden.

Aan al deze gebruiken kwam een einde bij het decreet van 18 augustus 1811, dat vooral het belang diende van de Franse militie. Een vaste familienaam was immers voorwaarde voor een betrouwbare bevolkingsregistratie, en aan de hand hiervan kon de overheid bepalen welke mannen voor de dienstplicht konden worden opgeroepen. Het is dan ook geen toeval dat vrijwel gelijktijdig ook de burgerlijke stand in Noord-Nederland werd ingevoerd.

Het decreet bepaalde dat wie in Nederland nog geen achternaam had er een binnen een jaar moest aannemen en laten registreren. Artikel 2 schreef voor dat "*De namen van steden zullen niet toegelaten worden als familie-namen*", en artikel 4 regelde dat "*Van de bepalingen van ons tegenwoordig decreet zullen uitgezonderd zijn dezulken onzer onderdanen van de departementen van het voormalig Holland, der Monden van den Rhijn, der Monden van de Schelde en van het arrondissement Breda, die bekende namen en voornamen hebben, en welke zij bestendig hebben gevoerd, al ware het, dat die namen en voornamen voortkomstig zijn uit die der steden*". Als gevolg van deze wet kregen achternamen een vaste spelling, en werd bepaald dat wettige kinderen de familienaam van hun vader zouden dragen

In streken waar weinig of geen vaste geslachtsnamen werden gevoerd (zoals Friesland) werden de zogenaamde *registers van naamsaanneming* geopend. Dat was in grote delen van het land overbodig. Na de val van Napoleon werden de regels betreffende naamgeving ongewijzigd overgenomen door het Koninkrijk der Nederlanden.

Het gebrek aan regels betreffende naamgeving kan de genealoog soms tot wanhoop drijven. Vooral wanneer een persoon (soms zelfs gelijktijdig) onder meerdere namen voorkomt zonder een rechtstreekse verwijzing naar een *alias* is het zwaar puzzelen om een consistente genealogie op te bouwen.

Een voorbeeld treft u aan in het onderstaande fragment, waarbij leden van dezelfde (Oirschotse) familie in nauwelijks een eeuw maar liefst onder zeven namen voorkomen: een patroniem, twee toponiemen en vier beroeps(bij)namen, waaronder een die in Oirschot al heel lang voorkomt.

I Dielis Dircx, geboren omstreeks 1540¹, schepen van Oirschot, verklaart op 11 februari 1630 ten behoeve van zijn schoondochter voor notaris Christoffel van der Meeren, dat hij en zijn zoon Dirck door Handrick Gijsbrechts bedrogen waren, en daarom een valse assignaat getekend hadden². Hij wordt als *vader van Embrecht Dielkens* met gebruik van kaarsen begraven op 12 februari 1635.

Dielis is de vader van:

1. Dielis Dielis Dircx, volgt IIa
2. Dirck Dielis Dircx *Cremers*, volgt IIb
3. Eijmbert Diele Dircks, volgt IIc
4. Meriken Dielis Dircks, trouwt voor de pastoor van Oirschot op 30 november 1592 met Pauwels Henrick Gerits. Zij wonen op Straten aan het Moleneinde. Merike en Pauwels testeren in april 1637³. In 1643 doet Merike ten behoeve van haar kinderen afstand van haar tocht in

¹ Hij is *omtrent 90 jaren* in 1630.

² SAE, Oirschot N. 18 (5047 oud), 2.

³ SAE, Oirschot R 162, f. 195.

de goederen van wijlen haar echtgenoot: daarop delen Henrick, Jan, Adriaen, Jan Dircx Jacobs als man van Helena, Goijaert Gijsberts als man van Delia en Gijsbert Jan Joris als man van Jenneke, de nalatenschap van hun ouders⁴

- IIa Dielis Dielis Dircx, trouwt met Deliana dochter van Jan Aerts Scheijntjes. Zij wonen op Straten. Dielis en Deliana maken in juli 1639 hun testament⁵. Dielis wordt begraven te Oirschot op 20 januari 1665. Hun kinderen delen op 28 oktober 1665 de nalatenschap⁶.

Die kinderen zijn:

1. Jan, volgt IIIa
2. Hendrick, volgt IIIb
3. Maijke Dielis Dirix Dielkens, trouwt te Oirschot op 17 januari 1644 Lambert Hendrick Dirck Huijskens, geboren omstreeks 1616⁷. Zij maken hun testament op 8 februari 1674⁸. De vrouw van Lambert Henrijk Huijskens wordt begraven te Oirschot op 14 juli 1686.
4. Henrickske Dielis Dielkens, trouwt met Pauwels Hendricx van der Weegen. Zij wonen te Straten in de Keutelstraat. Hun erfgenamen delen op 23 maart 1689 de nalatenschap⁹.
5. Niclaes, gedoopt Oirschot 1 januari 1623, volgt IIIc
6. Aert, gedoopt Oirschot 8 februari 1628 volgt IIId
7. Joanna, gedoopt Oirschot 1 april 1631.

Dielis heeft een onwettige zoon bij Margaretha Jansse Riemslog:

8. Antonius, gedoopt Oirschot 19 augustus 1643.

- IIb Dirck Dielis Dircx *Cremers*, trouwt met Jenneken Willem Cornelis van Beerwinckel en als weduwnaar met Jutke, dochter van Daniel Willems van de Maerselaer. Hij is heffer van Straten. Judith is weduwe op 2 mei 1628, wanneer zij de tocht *haer competerende* in de goederen van haar echtgenoot overdraagt aan haar kinderen¹⁰. Judith Dirck Dielis is overleden op 6 april 1649.

Hun kinderen zijn:

1. Cornelis
2. Jacob

⁴ SAE, Oirschot R 168, f. 153.

⁵ SAE, Oirschot R 164, f. 277.

⁶ SAE, Oirschot R 213, f. 271.

⁷ SAE, Oirschot R 222, f. 183.

⁸ SAE, Oirschot N 137, f. 21.

⁹ SAE, Oirschot R 237, f. 165v

¹⁰ SAE, Oirschot R. 153, f. 198.

3. Jan
4. Jenneke, trouwt met Jan, zoon van Peter Gijsbert Hoppenbrouwers.
5. Henrick
6. Daniel
7. Elcken

Iic Eijmbert Diele Dircks, treedt in 1623 op als momboir over de onmondige kinderen van zijn broer Dirck¹¹. Hij is getrouwd met Catharina, dochter van Goijaert Hoppenbrouwers. Zij wonen te Straten. De vrouw van Embert Dielkens wordt begraven op 3 mei 1626. Embert overlijdt te Oirschot op 11 februari 1635. De kinderen delen in juli daaropvolgend de nalatenschap van hun ouders¹².

dit huwelijk:

1. Goijaert Emberts, volgt IIIe
 2. Merike Eijmberts, trouwt Jan Henrick Gijsbert Hoppenbrouwers
 3. Jenneke, trouwt Aert Willems de Roij
- IIla Jan Dielis Dielkens, alias *Smits*, alias *Cremers*, alias *Scepens*, trouwt op 2 juli 1637 met Grietghen Nicolaas Hendrickx Claessen. Jan Dielis Cremers is pachter van de tienden¹³. Jan en Grietghen maken op 5 januari 1657 hun testament¹⁴.

Uit dit huwelijk:

1. Dielis Jan Smits (de Smith), trouwt voor de schepenen van Oirschot op 30 september 1714 met Maria Petrus HUIJSKENS, gedoopt Oirschot 5 maart 1682. Maria, de vrouw van Dielis Jan Smits, wordt begraven te Oirschot op 24 mei 1727. Dielis is (op hoge leeftijd) begraven te Oirschot op 22 januari 1744.
2. Daniel, gedoopt Oirschot 21 juni 1638
3. Odilia, gedoopt Oirschot 31 maart 1640
4. Nicolaus, gedoopt Oirschot 6 juli 1642
5. Jenneke Jan Dielis Smits, gedoopt Oirschot 9 juli 1646, trouwt voor de predikant op 16 februari 1681 met Niclaes Lamberts van Collenburg. In 1706 wonen *Jenneken wed. Niclaes van Collenbergh/ Maria en Jan de kinderen B* op Straten. Zij zijn arm.
6. Peter Jan Dielis Dielkens, gedoopt Oirschot 4 mei 1653, trouwt voor de predikant op 7 september 1687 met Maria van de Hagelaar, dochter van Petrus Arnoldus van de Hagelaar en Oeijke Denis Willem Goorts. *Pr. Jan Dielis/ Maria de vrouw B Anneken/ Maria/ Peternel/ Jenneke*

¹¹ SAE, Oirschot R 150A (I), f. 52.

¹² SAE, Oirschot R 160, f. 192.

¹³ SAE, Oirschot N. 27, f. 31.

¹⁴ SAE, Oirschot N. 113, f. 3

en *Alet de kinderen* o wonen op Naastenbest. Peter bezit 2 koeien. O;p 16 augustus 1691 maken Peter en Maria hun testament¹⁵.

7. Joannes, gedoopt Oirschot 26 december 1658.

Mogelijk is Jan hertrouwd met Petronella Godefridus Scepens. Hun kinderen zijn:

8. Egidius, gedoopt Oirschot 13 juni 1660

9. Godefridus, gedoopt Oirschot 10 juli 1663

IIIb Henderick Dielis Dielens de Smit, alias *Scepens*, alias *Capitien*, gaat op 5 februari 1650 voor de schepenen in Oirschot in ondertrouw met Jenneke Michiel Huijskens. Zij wonen op Straten. Het kerkelijk huwelijk wordt gesloten op 27 februari 1650. Zij testeren op 8 april 1684¹⁶. Henrick wordt te Oirschot begraven op 19 mei 1684. Zijn weduwe wordt begraven te Oirschot op 4 januari 1704. Op 11 mei 1704 delen de kinderen de nalatenschap van hun ouders, gelegen te Straten¹⁷.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. Joannes, gedoopt Oirschot 13 april 1650

2. Jan Hendrick de Smit, gedoopt Oirschot 19 januari 1652, trouwt voor de predikant op 11 februari 1680 met Mechteld van Overbeek, ged. Best 14 april 1647, dochter van Paulus Adrianus en Dymna Franciscus. In 1706 wonen *Jan Hend. de Smit/ Meghel de vrouw/ Joorden en Kathalijn de kinderen B* op Straten. Jan bezit 5 koeien en 1 paard.

3. Joanna, gedoopt Oirschot 17 januari 1654

4. Anneke Hendrick de Smit, gedoopt Oirschot 19 december 1655, trouwt voor de schepenbank op 4 februari 1687 met Jan Dirck Legius, ged. Best 12-7-1655, zoon van Theodorus Joannes en Anna Henricks van Engelant, raad (1705) en schepen (1706) van Oirschot.

5. Maijken Hendrick de Smit, gedoopt Oirschot 6 februari 1658, trouwt Hendrick Gijsberts de Weert. Pauwels, Henderick en Maria, de kinderen, delen op 11 september 1713 de nalatenschap, bestaande uit goederen gelegen te Straten¹⁸.

6. Paulus, gedoopt Oirschot 25 januari 1660

7. Dielis Hendrick de Smit, gedoopt Oirschot 11 januari 1662, woont te Straten. Hij wordt begraven te Oirschot op 13 februari 1683.

8. Catharina, gedoopt Oirschot 15 november 1664.

9. Henricus, drieling met

¹⁵ SAE, Oirschot N. 201-220, f. 134.

¹⁶ SAE, Oirschot N 153, f. 206.

¹⁷ SAE, Oirschot R. 231, f. 148.

¹⁸ SAE, Oirschot R. 239, f. 265.

10. Maria en
11. Odilia, gedoopt Oirschot 27 september 1665. Vier kinderen van Hendrick de Smit worden op 2 oktober 1665 te Oirschot begraven.

IIIc Claes Dielis Dielkens, alias *Scepens*, trouwt Joanna Guielmus Brants.

Uit dit huwelijk:

1. Jan Claes Dielis, gedoopt Oirschot 25 juli 1664, trouwt voor de predikant op 1 februari 1693 met Maria van Cleijnenbreugel, dochter van Andreas Joannes van Cleijnenbreugel en Catharina Jan Scheijntjes. Zij zijn arm, maar Jan bezit 1 koe.
2. Joanna, gedoopt Oirschot 14 januari 1662.

Aert Dielis Dielkens, alias *Kremers*, trouwt te Oirschot op 15 februari 1665 met Jenneke Henrick Huijskens. Zij wonen op Straten. Aert Dielis Dielkens wordt begraven te Oirschot op 8 september 1681. De kinderen delen op 1 oktober 1701 de nalatenschap.¹⁹

Uit dit huwelijk:

1. Dielis (Egidius) Aert Dielis, gedoopt Oirschot 9 mei 1665.
2. Maria Aert Dielis, gedoopt Oirschot 14 oktober 1666, trouwt te Oirschot op 28 januari 1703 met Wouter Willems van den Heuvel, gedoopt Best 11 februari 1675.
3. Odilia, gedoopt Oirschot 27 februari 1668.
4. Henricus, gedoopt Oirschot 1 april 1669.
5. Nicolaus, gedoopt Oirschot 19 maart 1671.
6. Adrianus, gedoopt Oirschot 21 mei 1672.
7. Odilia, gedoopt Oirschot 13 november 1673.
8. Jenneke Aert Dielis, gedoopt Oirschot 19 januari 1675, trouwt met Peter Hendricx Snellaerts.
9. Jan Aert Dielis, gedoopt Oirschot 15 juni 1676, trouwt te Oirschot op 19 februari 1708 met Willemijn Gerit van Gerwen.
10. Gijsbert Aert Dielis Smits, gedoopt Oirschot 4 oktober 1680, trouwt voor de schepenbank van Oirschot op 7 februari 1717 met Mechteld Henricus van de Sande, gedoopt Best 8 januari 1691, dochter van Henricus Gerardus van de Sande en Hester Joannes van Doormalen. Hij is armmeester van Straten van 1743 tot 1745.

Hun kinderen zijn:

1. Nicolaas, gedoopt Oirschot 16 februari 1718
2. Joanna, gedoopt Oirschot 4 februari 1720

¹⁹ SAE, Oirschot R 228, f. 310v.

IIIe Goijaert Eijmbert Dielis, achtman²⁰, gecommiteerde²¹, bekend op 18 oktober 1649 60 Rijksdaalders geleend te hebben van Jan Goort Riemslag²². Hij trouwt op 1 maart 1631 met Jenneke Andries Goris van Vessem. Zij maken op 12 februari 1661 hun testament voor notaris Johan van Oeckel²³.

Hij is de vader van;

1. Dielis Goijaert Eijmberts, gedoopt Oirschot 15 december 1632, volgt IV
2. Catharijna Goijaert Emmerts, gedoopt Oirschot 21 januari 1635, trouwt voor de predikant op 29 december 1658 met Jan Jan Joris.
3. Andreas, gedoopt Oirschot 26 juli 1637
4. Embertus Goorts Verstraten, gedoopt Oirschot 27 november 1639, woont bij Lambert Jansen de Weerdt. Op 28 oktober 1710 maakt hij zijn testament²⁴.
5. Hedwigis, gedoopt Oirschot 3 juni 1642
6. Maria Goort Eijmberts alias *van Hulsel*, gedoopt Oirschot 18 oktober 1645, trouwt voor de predikant van Oirschot op 3 november 1675 met Peter Dirck Huijskens, gedoopt Oirschot 27 september 1643. Zij maken op 13 september 1685 hun testament voor notaris van Audenhoven²⁵. Maria wordt begraven te Oirschot op 27 februari 1687. Peter maakt, *sieckelijk te bedde liggende*, als weduwnaar op 5 januari 1712 zijn testament²⁶. Hij wordt begraven te Oirschot op 19 augustus 1715.

IV Dielis Goijaert Eijmberts alias *van Hulsel* alias *Verstraten*, gedoopt Oirschot 15 december 1632, trouwt Joanna Joannes Joris de Wert. Dielis wordt begraven te Oirschot op 19 november 1701.

Uit dit huwelijk:

1. Jenneke Dielis Verstraten, gedoopt Oirschot 25 juni 1668, woont te Straten. Op 13 mei 1711 maakt zij haar testament²⁷.

Anton Neggers

²⁰ SAO, Oirschot N 86, 24

²¹ SAO, Oirschot N 86, 27

²² SAO, Oirschot N 86,80

²³ SAO, Oirschot N 117, f. 13

²⁴ SAO, Oirschot N. 171-177, f. 356

²⁵ SAO, Oirschot N 151-157, 351

²⁶ SAO, Oirschot N 177, f. 439.

²⁷ SAO, Oirschot N. 171-177, f. 396.

BESTUUR

Voorzitter

Toon van Gestel prins Alexanderstraat 16 5616 BL Eindhoven (040) 252 45 98
e-mail: awimvangestel@cs.com

Secretaris / Informatie en promotie (DIP),

Jan Waszink Theeuwenlaan 3 5591 EJ Heeze (040) 226 16 03

Penningmeester

Piet Dalmaijer Biezenweg 1 5651 AC Eindhoven (040) 251 26 11

Leden

Albert Koning Ulenpas 50 5655 JD Eindhoven (040) 251 76 06
e-mail: a.t.j.koning@kader.hobby.nl

Henriëtte Hardeman-Emans Sledsenpad 14 5503 CG Veldhoven (040) 253 60 92

e-mail: H.Hardeman@hetnet.nl

Antoon Schoorlemmer Iepelaar 6 5711 CL Someren (0493) 49 27 64
e-mail: anton.schoorl@wish.nl

Afgevaardigde

Ad Hoeben Liatrijslaan 12 5582 GJ Waalre (040) 221 43 42
e-mail: hoebenvb@iae.nl

plv. Afgevaardigde

Toon van Gestel prins Alexanderstraat 16 5616 BL Eindhoven (040) 252 45 98

Contactdienst

Wim van Stek J. Steenstraat 10 5684 AK Best (0499) 39 62 44

Opvang nieuwe leden:

Henriëtte Hardeman-Emans Sledsenpad 14 5503 CG Veldhoven (040) 253 60 92
e-mail: H.Hardeman@hetnet.nl

Klaas de Jonge Kerktoerenstraat 17 5503 PA Veldhoven (040) 253 27 06
e-mail: k.dejonge2@chello.nl

Standbemanning:

Henriëtte Hardeman en Wim van Zantvoort

Afdelingskascommissie

Ton Conijn en Victor van Lijf en Ferrie Moubis

Tijdschriftenuitleen/bibliotheek

Jan Waszink Theeuwenlaan 3 5591 EJ Heeze (040) 226 16 03
Hans Schippers Zoutmanstraat 14 5684 BR Best (0499) 37 27 34
e-mail: h.schippers@mailned.nl

Zoekersplatform Streekarchief Regio Eindhoven

Ad Hoeben Liatrijslaan 12 5582 GJ Waalre (040) 221 43 42

Computergenealogie

HELP DESK	
Albert Koning	PRO-GEN (040) 251 76 06 a.t.j.koning@kader.hobby.nl
Ben Bal	PRO-GEN (040) 248 36 26 ben.bal@hccnet.nl
Jan Kuitert	OEDIPUS (040) 204 58 32 j.kuitert@chello.nl
Henny de Ruijter	PRO-GEN (040) 285 73 48 h.deruijter@chello.nl
Wim van Stek	GENS DATA (0499) 39 62 44 w.van.stek@hccnet.nl
Henk Unij	PRO-GEN (0492) 52 72 21 he.unij@wxs.nl

Landelijk secretariaat: NGV Postbus 976 1000 AZ Amsterdam

Website afdeling <http://www.dse.nl/ngvkv>

Website NGV <http://www.ngv.nl>

NGV-Kempen- en Peelland

Dhr. H. Unij

Taurus 1

5706 PC Helmond

PTT Post

Port betaald

Port payé

Pays-Bas
